

„Nem súlyed az emberiség!”...

**Album amicorum
Szörényi László LX. születésnapjára**

Főszerkesztő: JANKOVICS József
Felelős szerkesztő: CSÁSZTVAY Tünde
Szerkesztők: CSÖRSZ Rumen István
SZABÓ G. Zoltán

Nyitólap: www.iti.mta.hu/szorenyi60.html

MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest, 2007

KÁNTOR LAJOS

Bővebb tájékoztatás: Szörényi Lászlótól

Négyvel az athéni, nyolccal a pekingi olimpiai játékok előtt Kínában jártam, Kínában jártunk, hárman, magyar irodalomtörténészek; én amolyan szerencsés potyautasként, erdélyi kiegészítésként lehettem Pomogáts Béla és Szörényi László társa a nagy utazásban. Éppen Sanghait igyekeztünk a rendelkezésre álló pár nap alatt fölfedezni, természetesen a régi és új kínai csodákra érzékenyen, amikor Laci azzal állt elő a nyilván mindenféle (így: jelentési) kötelezettségtől megterhelt kísérőinknek, hogy vezessenek el az első itteni jezsuita misszió egykori székhelyére, ahol aztán rá is akadtunk egy kőoszlopra, a tudós csillagásznak emléket állító felíratra. Az írást – legalábbis akkor még – Szörényi sem tudta elolvasni, ám arról felvilágosított minket (és a ránk vigyázó írószövetségi megbízottakat), hogy ez a mandarin rangú kínai tudós fogadta be az olasz származású Matteo Ricci atyát és hittérítő csapatát, a 16. század második felében. Utazásunkról írt és könyvembe, a *Gyökerek, álmok, tengerek* Kína-alfejezetébe is felvett beszámolómban nagyjából ennyit tudtam jelezni, kolozsvári protestánsként, a távoli jezsuita mozzanatról, hozzátéve filológusi buzgalommal: „Bővebb tájékoztatás végett Szörényi Lászlóhoz, az Irodalomtudományi Intézet igazgatójához tessék fordulni, Budapesten.”

Tulajdonképpen többévi, sőt több évtizedes tapasztalatomat sűrítettem ebbe a mondatba – bár valamikor nagyon régen, egyszer-kétszer én lehettem a „felvilágosító”. Például amikor először (?) Kolozsvárott járt, nálunk, a Mikes Kelemen utcában, Kőszeghy Péterrel; ma sem igazán tudom, hogy ez a látogatás nekem vagy inkább Mikes Kelemennek szólt – akkoriban sokan jártak erre, otthon Mikes-folytatók keresésében. Jobban emlékszem egy budapesti összefutásra. Szó szerint futás volt, legalábbis Laci részéről, egy meleg nyári este érkezett a hátizsákjával Szegedről, valósággal beesett a kisvendéglőbe, mint egy maratoni futó, hogy végre kevéssel a megbeszélt időpont után hideg sör mellett elbeszélgethessünk a „határon túli” intézményi önfenntartás akkoriban megnyílt lehetőségeiről.

Mi, a *Korunk*, már elkezdtük a román sajtó heti szemlélését (a *Sajtófókus* azóta is, immár tizenötödik éve é!), Szörényi tanár úr nem tudósi, hanem önként vállalt közéleti feladatként szeretett volna segíteni a mi ötletünk közvetítésével a felvidékieknek, ha jól emlékszem, Grendel Lajoséknak.

Innen kezdve találkozásaink jelentős mértékben fehér asztalokhoz, sörökhöz, hosszúlépésekhez is köthetők, nem hagyva ki persze a feketekávét, amelyből a legjobbat Róma központjában rendelte nekünk. Feleségemnek megbocsátható, nekem azonban nyilván nem, hogy még ennyi filológusi affinitásom sem maradt, hogy megjegyezzem egy életre, melyik is az a tér, ahol a világ legjobb kávéját szervírozzák. Az igazság az, hogy jobban emlékszem a római magyar követséghez közeli kínai kisvendéglőben elköltött ebédre, ahová a nagykövet úr hívott meg minket. Ehető, sőt jó ételt ajánlott nekünk az étlapról (ezt a gondolatot majd később folytatom), de már ott megtanulhattam, hogy kenyeret ne próbáljon kérni ilyen helyen még egy erdélyi sem.

A bővebb tájékoztatásra Rómában más alkalmak is kínálkoztak. Nem sorolom elő valamennyit – még azt a feledhetetlen sétát sem Szörényi Lacival, a kincseit (neki köszönhetően) feltáró éjszakai Rómában, tisztára művelődéstörténeti, történelmi és művészettörténeti környezetben (hozzászámítva a híres feketekávét), már csak azért sem, mert gyenge szakreprodukálónak bizonyulnék. Egy esti követségi fogadást viszont nem hagyhatok ki. Folyt már a közvetlen előkészítése a római–nápolyi hungarológiai kongresszusnak, s az anyagiak biztosítása érdekében Szörényi nagykövet úr meghívott a rezidenciájára több egyetemi korifeust; s ha már vendégként a házban tartózkodtam, engem is odainvitált. Ő valamiért (hivatali elfoglaltságból) késett, a követségi kisebbek helyettesítették addig. Italt egy régebbi alkalmazott szolgált fel, az, aki érkezésünkön kaput nyitott, és lakosztályunkba felvezetett, de előtte kioktatott, hogy az esernyőt tessék lent hagyni a belső bejáratnál, az esernyőtartóban. Vagy megismert engem, vagy nem, a várakozási ital kínálásakor, mindenesetre ezekkel a kedves szavakkal szólított meg: – Maga mit akar? – Én italt akartam, talán pálinkát, talán konyakot, tehát nem játszottam meg a sértődöttet. Később rákérdeztem a nagykövet úrra, hogy tulajdonképpen ki volt azon az estén a pincérünk. Régi ávos, szolt a lakonikus válasz.

Közös „leghosszabb lépésünk” során, Kínában alkalmunk nyílt ennek az emléknek a föllevenítésére, hiszen vendéglátóinknál 2000-ben is mindenütt velünk voltak, kísérték az ilyen „magamitakar”-ok, noha igyekeztek (többnyire) másképpen viselkedni. Pekingben, Sanghaiban, Senzszenben már tudtunk nevetni is rajtuk. Volt ennek irodalomelméleti vonatkozása is. Igyekvő tolmácsunk (aki több évet töltött Budapesten a kínai diplomáciában) magyar mondataiban sűrűn használta a „regény” szót; mi egyre jobban csodálkoztunk, hogy korunk e kétségtelenül fontos prózai műformája mindenütt jelen van a kínai életben, amíg aztán meg nem fejtettük: a szolgálatunkra kirendelt idegenvezető egy közönséges, hasonló hangalakú szavunkat téveszti következetesen a műfajelmélettel. A derék tolmács utunk végéig következetes maradt, szelíd figyelmeztetésünk ellenére továbbra is ragaszkodott a „regény”-hez.

Szörényi Laci a két hosszú (Budapest–Peking és Peking–Budapest), különféle megviseltségekkel járó, végül is azonban bonyodalmaktól mentes repülőutunk közé ékelt tíz nap alatt egy percig sem tagadta, hogy számára az első kínai tartózkodás mekkora élmény, a szüntelen fölfedezések és művelődéstörténeti visszaigazolások alkalma. Amikor

ezt páratlan látványosságok meglátogatása során bizonyította (beleértve a tobogán kipróbálását a Nagy Fálnál) vagy sajátos írószövetségi (szervezett) találkozóinkon adta elő, a magyar–kínai irodalmi kapcsolatok továbbépítését szorgalmazva – nem volt semmi baj. A baj, legalábbis számomra, a vendéglőkben, a különböző fokozatú közétkeztetési egységekben kezdődött el, egészen a legmagasabb szintű (kormányfőket is fogadó) protokoll-termekig. Azt ugyanis, hogy megköstoltatják velünk a számtalan helyi variánsban virágzó kínai konyha fogásait, magam is természetesnek vettem. (Kutyát, a köztudottan állatbarát, bár főként macskaszereető Pomogáts Béla, akkori elnökünk kifejezett kérésére sehol nem szolgáltak fel.) De a tobzódást, amelyben részünk volt mindvégig, a gyomrom már nemigen tudta elfogadni. A pálcikákat is érintetlenül hagytam – ellentétben két társammal –, így aztán étkezés kezdetekor nekem mindig hozták a kés-villát. A konfliktus ott éleződött köztünk, ahol lehetett volna választani a kínai és az európai kínálat között, például Buzsi (vagy Bugyi) kirakatközségben, Senzszen határában, a déli különleges területen belül (itt a legnyilvánvalóbb a Nyugattal folytatott sikeres verseny, Kelet és Nyugat találkozása). Az elegáns épületkomplexumban, amely bowlinggal is szolgált a vendégeknek, felirat jelezte az európai (emberi) vendéglőt, s én természetesen megkönnyebbülve sóhajtottam. De ismét kisebbségben maradtam, vagyis folytatódott 20–21. századi erdélyi sorsom. Innen kezdve föl is adtam gyomrom szabadságharcát, morogva ugyan, behódoltam a többségi akaratnak. Utóvégre Kínában jártam...

A jelzettek után azt gondolom, aki kíváncsi a kínai konyha ízeire, specialitásaira, forduljon bizalommal Szörényi Lászlóhoz. Bővebb felvilágosítást tőle ebben a tárgykörben is (a magyarországi humanizmus, a jezsuiták, az olasz kultúra, az újlatin költészet stb., stb. mellett) – az Irodalomtudományi Intézetben, Budapesten.